

С. Торайғыров атындағы Павлодар мемлекеттік университеті биология және экология кафедрасының докторанты Сауле Алибековна Бахбаеваның бД060700 – Биология мамандығы бойынша философия докторы (phd) ғылыми дәрежесін алуға ұсынылған «Қашықтағы ісіктің өсуі жағдайындағы бауырдың құрылымдық өзгерістері және литий карбонатымен түзету» тақырыбына жазылған диссертациясына

Шікір

Бауыр қашықтағы ісіктің өсуі кезінде метастаздардың ең көп таралатын мүшесі болып табылады. Сонымен қатар, бауыр детоксикация және зат алмасудың орталық мүшесі ретінде қатерлі ісік өсіруші өнімдердің уытты әсеріне аса сезімтал. Онкологиялық аурулардың тұрақты өсуіне байланысты ағзаның гомеостазын қолдау үшін оның қатерлі жағдайын түзету мақсатында, қашықтағы ісіктің өсуі нәтижесіндегі бауырдың құрылымдық өзгерістерін зерттеу өзекті болып табылады. Осыған байланысты С. А. Бахбаеваның диссертациялық жұмыс тақырыбының өзектілігінде күмән жоқ, жұмыс жалпы ғылыми және мемлекеттік бағдарламалармен, тәжірибедегі сұрақтармен және ғылымның дамуымен үндеседі. Аталған салада бұған дейін жекелеген арнайы зерттеу жұмыстары жүргізілмеген.

Зерттеу нәтижелері негізінде автор алғаш рет СВА желілі тышқандардың қашықтағы ісіктің өсуін және литий карбонатымен түзету жағдайларында бауырдың құрылымдық өзгерістерін, түзілуін зерттеді. Зерттеу барысында қашықтағы ісіктің өсу жағдайында гепатоциттердің көлемдік және сандық тығыздығының төмендеуі көрсетілген. Түйіршікті эндоплазмалық тор цистерналарының көлемдік тығыздығының және тіркелген, сондай-ақ бос полисомалды рибосомалардың сандық тығыздығының төмендеуі, гепатоциттердің ақуыз-синтетикалық қызметінің бұзылуы анықталды. Алғаш рет синусоидалды кеңістіктердің көлемдік тығыздығының өсуі, бауыр лимфа алды мөлшерлерінің өсуі - Диссе кеңістіктері және синусоидалды эндотелиальді жасушалардың ісінуі, порталды трактілердің лимфа тамырларының саңылауларының өсуі анықталды. Ісік өсуін түзету үшін литий карбонатын per os және бұлшық етке енгізу арқылы гепатоциттердің ультрақұрылымдық ұйымдасуына түзетуші әсер етті.

Зерттеулер электрондық микроскопиялық, иммуногистохимиялық және т. б. сияқты қазіргі заманғы әдістемелік деңгейде орындалды және статистика бағдарламасын қолдану арқылы өңделген. Материал көптеген ғылыми-практикалық конференцияларда жарияланған және сынақтан өткізілген. Жалпы диссертацияның жасушалық биология

және практикалық медицина үшін теориялық және практикалық маңызы зор.

Диссертациялық жұмыстың негізгі ережелері С. Торайғыров атындағы Павлодар мемлекеттік университетінде және РҒА СБ Цитология және генетика институтының филиалы Клиникалық эксперименталдық лимфология ғылыми зерттеу институтының ғылыми семинарларында және халықаралық ғылыми-практикалық конференцияларда баяндалып, талқыланды.

Бахбаева С. А. оқу үрдісінде белсенді қатысып, өзін сауатты, білімді оқытушы ретінде көрсетті. Диссертант Бахбаева С. А. 2017 және 2018 жылдары РҒА СБ Цитология және генетика институтының филиалы Клиникалық эксперименталдық лимфология ғылыми зерттеу институтында ғылыми тағылымдамадан өтті (Ресей).

С. А. Бахбаеваның теориялық және эксперименттік зерттеулері 15 басылымда жарияланды, онда диссертацияның мазмұны толық қамтылды. Оның зерттеу нәтижелері оқу үрдісіне және тәжірибеге енгізілген.

2017 жылы Бахбаева С. А «Болашақ» бағдарламасы бойынша ҚР Тұңғыш Президентінің грантын жеңіп алды, аталған жұмыс осы грант бойынша орындалды. С.Бахбаева докторантурада оқу кезінде өзін еңбекқор, ұйымшыл және жауапты зерттеуші ретінде, мақсаттар мен міндеттерді нақты анықтауға және тұжырымдауға, алынған нәтижелерді талдауға, туындайтын қиындықтарды еңсеру жолдарын өз бетінше анықтауға қабілетті екендігін көрсете білді. Диссертант алдына қойылған зерттеу міндеттерін толық орындады.

Жоғарыда айтылғандар негізінде ұсынылып отырған диссертацияның маңыздылығы бойынша алынған ғылыми нәтижелер Қазақстан Республикасының білім және ғылым министрлігі, білім және ғылым саласындағы бақылау комитетінің «Ғылыми дәрежелерді беру ережелерінің» талаптарын қанағаттандырады.

Ауқымды тәжірибелік материал, жұмыста қолданылған заманауи әдістемелік тәсілдер, мәліметтердің теориялық және практикалық маңыздылығы және оның жаңашылдығы С. А. Бахбаеваның жұмысын 6D060700 – Биология мамандығы бойынша докторлық диссертацияларға ұсынған талаптарға сәйкес деп есептеуге мүмкіндік береді, ал авторға 6D060700 – Биология мамандығы бойынша философия докторы (PhD) ғылыми дәрежесін беруге лайықты.

**Ғылыми кеңесші,
биология ғылымдарының
докторы, С. Торайғыров атындағы
Павлодар мемлекеттік университетінің
«Биология және Экология»
кафедрасының профессоры**

Ш. М. Жумадина

